

Raudun suojeluskunta 1939-1944

Suojeluskuntajärjestö oli 1921-1944 vapaaehtoinen maanpuolustusjärjestö, joka oli vuodesta 1927 lähtien osa tasavallan puolustusvoimia. Suurimmillaan suojeluskuntien jäsenmäärä oli lähes 130 000. Paikallissuojeluskuntia oli käytännöllisesti katsoen maamme kaikissa kunnissa. Suojeluskunnat olivat maanpuolustushengen ylläpitäjiä ennen sotaa ja niiden konkreettinen panos oli merkittävä.

Sodan sytyttyä suojeluskuntien toiminta muuttui. Armeijan reserviin kuuluvat suojeluskuntaiset määrättiin armeijan palvelukseen. Varusmiespalvelua käyttömättömät nuoret ja ikämiessuojeluskuntalaiset jäivät suojeluskuntiin ja muodostivat eräänlaisia kotijoukkojen paikallisosastoja. Heille tarjoutui runsaasti tehtäviä esim. vartiopalvelussa, ilma-valvonnassa, desanttien torjunnassa ym.

Raudun suojeluskunnan vahvuus oli sodan alla n. 400, joista armeijan palvelukseen komennettiin noin puolet.

Sodan alla Viipurin suojeluskuntapiiri jaettiin Viipurin ja Käkisalmen suojeluskuntapiireihin. Raudun suojeluskunta tuli kuulumaan Käkisalmen suojeluskuntapiiriin.

Kokoon nopeasti

Liikekannallepanojärjestelmä oli armeijan suunnittelema, mutta suojeluskunnille siinä oli varattu tärkeä osuus. Raudun suojeluskuntaan tuli illalla 6.10.1939 armeijan päämajasta puhelimitse käsky kutsua heti kaikki Raudun reserviläiset ylimääräisiin harjoituksiin (YH). Liikekannalle panon ensimmäinen vaihe oli alkanut.

Suojeluskunnan tehtäviin kuului kutsukorttien jako reserviläisille, reserviläisten vastaanottoelimen, hevosten ja ajoneuvojen vastaanottoelimen, hankintaosaston, hinnoittelulautakunnan ja kuljetusosaston järjestäminen ja lääkintäpaikan perustaminen. Lisäksi tuli asettaa kirkonkylän puhelinkeskukseen tilanteen mukainen henkilökunta sekä vartioiden asemalle ja suojeluskunnan varastoille ym.

Noita tehtäviä oli harjoiteltu yksityiskohtaisesti aikaisemmin, joten niissä ei periaatteessa ollut uutta. Alkuhaparointia kylläkin. Jo samana yönä alkoi reserviläisiä saapua Leinikylän Harjoitustalolle ja aamuun mennessä suurin osa oli

saapunut paikalle. Samaan aikaan kaikki em. järjestelyt saatiin alkamaan. Suojeluskuntaan kuluvat reserviläiset toivat varusteensa mukanaan ja varusteita täydennettiin Harjoitustalolla. Alkoi saapuneiden kirjaaminen ja lähettäminen armeijan määräämiin perustamispaikkoihin. Varsin monien sijoitusyksiköt kuuluivat rajan pinnassa oleviin suojajoukkoihin.

Suojeluskuntaan jäivät nyt ne, joita joko ikänsä tai muun syyn vuoksi ei oltu määrätty armeijan palvelukseen. Paikallispäällikön oli oltava jatkuvasti läsnä. Ellei se ollut mahdollista, pätevä ja paikallisolot tunteva sijainen oli aina nimetävä.

Sodan alkamista ei odotettu rukkasat suorana

Lokakuun 9. päivänä tuli suojeluskuntapiiristä käsky evakuoida suojeluskunnan varastot Kiviniemeen. Kiväärin patruunat tuli jättää paikoilleen.

Rajaa lähimpinä olevien kylien alueilta aloitettiin karjan ja viljan evakuointi. Apuna oli 40 suojeluskuntalaista. Turun seudulta oli lähetetty autokolonna avustamaan evakuointia. Asemalle johtavat tiet olivat täynnä autoja ja ihmisiä nyytteineen. Se oli surkea näky.

Tilanne oli jännittynyt. Moskovan neuvotteluja seurattiin tarkasti radiosta ja lehdistöstä. Ehdittiin järjestämään pari alokaskurssiakin. Sodan uhka siis lisäsi mielenkiintoa ja halua suojeluskuntatoimintaan.

Armeijasta saatiin ilmaiseksi hevosia ja miehiä syyskyntöihin, sillä kenttärmeija oli jo ehtinyt sijoittua aseimiinsa. Venäjän puolella ollut tähystyspallo siirtyi 15.11. Kivennavan suuntaan. Jännitys alkoi laueta ja arveltiin, ettei sota ala ainakaan tulevana talvena. Marraskuun viimeisellä viikolla saatiin tietää, ettei Moskovan neuvotteluissa oltu päästy sopimukseen, muttei uskottu Venäjän hyökkäykseen. Myöhäissyksyn peltotöitä viimeisteltiin. Ilmat ovat ajankohtaan nähden lämpimiä.

Kirkossa oli 26.11. tapaturmaisesti omissa panssarimiinoissa surmansa saaneiden suojeluskuntalaisten kers Ville Köningin ja stm Eino Pekkasen ruumiinsiunaukset ja hautaus. Väkeä kerrottiin olleen yli 1000 henkeä eli kirkko oli viimeistä sijaa myöten täysi.

Marraskuun 27. päivänä venäläiset ilmoittivat suomalaisten ampuneen Mainilaan kranaatteja, jotka olivat aiheuttaneet siellä henkilötappioita. Tämä valheellinen tieto herätti suuttumusta, koska ensinnäkään suomalaisilla ei ollut paikalla Mainilaan ulottuvia raskaita aseita ja muutonkaan pelokkaat suomalaiset eivät olisi suurin surminkaan moiseen ryhtyneet. Päinvastoin sotilaita ja siviilejä oli ankarasti kielletty ryhtymästä vähäisiinkin provokaatioihin, vaikka venäläiset niihin itse syyllistyivät. Suomalaiset olivat kyllä havainneet laukaukset ja todenneet ne ammutun Venäjän puolelta. Venäläisten radiopropaganda jatkui, mutta se ei pelottanut. Marraskuun viimeistä päivää edeltävänä iltana menttiin Harjoitustalolla nukkumaan kuten ennenkin.

Sittenkin yllättäen

Antin päivän aamuna 30.11. 1939 klo 7 herättiin Harjoitustalolla tykkien jyri-
nään. Siellä olleet suojeluskuntalaiset tempaisivat vaatteet ylle salamannope-
asti ja kiirehtivät ulos. Pitkin rajaa kuultiin tykkitulta, joka kiihtyi. Putkivalkeiden
ohella näkyi alkavia tulipaloja. Harjoitustalon lähistölle alkoi tulla karanaatteja
ja venäläisten lentokoneita oli ilmassa. Tehtiin puhelinilmoitus piiriin, josta saa-
tiin määräys kerätä kaikki liikekannallepanoa koskevat paperit ja tuoda ne Kä-
kisalmeen. Vanhimmat arkistot poltettiin Harjoitustalon pihalla.

Armeijan suojajoukkoihin kuulunut Raudun ryhmä oli nyt taisteluissa vihollista
vastaan. Ryhmä oli Kannaksen suojajoukoista suurin vajaalla 8 000 miehellä.

Tiet olivat täynnä karjaa, pakolaisia, polkupyöriä, kelkkoja ym. tavaraa. Kukin
koetti pelastaa, mitä pystyi. Kiviniemeen siirtynyt suojeluskunnan esikunta
pyysi piiripäälliköltä lupaa palata Rautuun noutamaan vielä tavaroita ja totea-
maan yleistilanne, minkä jälkeen oli viipymättä saavuttava Käkisalmeen. Rau-
dun kirkonkylästä olivat suojeluskunnan kuljetus- ja hankintaosastot vetäyty-
neet Haukkalaan. Kirkonkylä oli tyhjä. Vain tykkitulta pelkäämätön puhelinkes-
kuslotta oli paikallaan.

Harjoitustalolta otettiin tavaroita mukaan ja suojeluskunnan suoritusosastoille
annettiin käsky vetäytyä Kiviniemeen.

Taistelut Raudussa jatkuivat. Vihollinen ei päässyt pidemmälle kuin mihin se
oli suunniteltu laskettavaksi.

Suojeluskunnan sotapäiväkirjan mukaan joulukuun 1. päivänä näky kirkonky-
lässä oli hirveä. Talot paloivat myös Maanselällä, Palkealassa, Sumpulassa,
Raudunkylässä ja Suurporkulla. Harjoitustalo oli vielä tässä vaiheessa pys-
tyssä. Pyrittiin evakuoimaan loppuja tavaroita, mutta luvatut autot saatiin vasta
seuraavana päivänä. Mäkrälle ei enää päässyt, mutta Leinikylän harjoitusta-
lolle pääsi, vaikka Leinikylänkin talot paloivat. Harjoitustalolta evakuoidut tava-
rat vietiin kuorma-autolla Noitermaahan.

Joitakin suojeluskuntalaisia palasi vielä Rautuun 3.12. vastaisena yönä kello
kahden aikaan kuorma-autolla. Autoon lastattiin polkupyörät ja sitten takaisin
Vehmaisten kautta Kiviniemeen. Paluumatkalla otettiin lavalle vetäytyvin jouk-
kojen sotatarvikkeita. Oli kiire, sillä myös armeijan suojajoukot olivat ylempää
tulleen käskyn mukaisti juuri jättämässä Rautua.

4.-5. joulukuuta lajiteltiin evakuoituja tavaroita Sakkolassa. Osa tavaroista vie-
ttiin Käkisalmeen. Suojeluskuntapiiristä tuli 6.12. määräys majoittautua Käki-
salmen lähetyville, josta seuraavana päivänä tiedusteltiin majoitusmahdelli-
suuksia. Suojeluskunta saapui 7.12. Käkisalmeen, jossa yritettiin levätä pari
päivää. Lepoa ja järjestelyjä jatkui jouluun saakka, mutta vihollisen lentotoi-
minta häiritsi. Vihollisen eteneminen oli pysäytetty Itä-Kannaksella pääaseman
eteen Vuoksen vesistölinjalle. Tuossa vaiheessa suojeluskunnan vahvuus oli
2 suojeluskuntaupseeria, 6 suojeluskunta-aliupseeria, 167 miestä ja 12 lottaa.

Joulua vietettiin kovassa pakkasessa. Joulupäivänäkin majoitusalue joutui pommituksen kohteeksi. Henkilötappioita ei kuitenkaan tullut.

Uusiin tehtäviin Laatokan rannikolle

Joulukuun 29. tuli määräys tiedustella Kaukolan pitäjän Suokkalasta uutta majoituspaikkaa. Majoituttiin, mihin ensimmäisiksi saavuttiin. Seuraavat kolme päivää menivät seutuun tutustumisessa ja majoituksen järjestelyssä. Tammikuun 10. päivänä 1940 aloitettiin kaikille miehille konekivääriskoukku. Joitakin miehiä siirtyi rintamalle sotapalvelukseen.

Helmikuun alussa 1940 aloitettiin alokkaiden koulutus. Odotettiin uusia tehtäviä. Kuultiin, että Raatteen suunnalla vihollinen oli kärsinyt suuria tappioita. Useat miehet halusivat lähteä rintamalle. Suoritettiin vartiopalvelua ja tarkastuksia maanteillä. Pakkanen kiristyi edelleen.

15.1. tuli määräys asettaa Laatokan saaristoon varmistuspartioita, sillä Laatokka jäätyi ja oli pelättävissä vihollisen partioylläkköjä jäältä. Lämpötilan lasku 38 pakkasasteeseen aiheutti paleltumavammoja. Laatokalta etsittiin vartioiden majoituspaikkoja, mutta oli vain huonokuntoisia mökkejä. Pakkanen nousi 45-48 asteeseen! Suojeluskuntapiiristä saatiin lämpimiä varusteita, muttei riittävästi. Kaksi vartiota saatiin asetettua paikoilleen 26.1. mennessä Kaukolan alueelle Käkisalmen luoteispuolelle. Toinen Heinsalmen kylän ja toinen Multamäen kylän kohdalle.

Ruoka oli haettava Käkisalmeista 20 km:n päästä. Se onnistui vain yöaikaan vihollisen vilkkaan ja aggressiivisen lentotoiminnan vuoksi. Tammikuun 27. päivänä tuli määräys asettaa vielä kolmas vartio Laatokalle ennen tammikuun loppua. Suojeluskunnan vahvuus nyt 1 upseeri, 8 aliupseeria, 147 miestä ja 13 lottaa. Miesten piti olla joka hetki valmiina torjumaan vihollisen maihinnousjoukkoja. Kuukauden loppupuolella oli useita hälytyksiä.

Terveystila hyvä ja vain lieviä sairaustapauksia esiintyi. Ruokaa oli riittävästi, mutta ei lämpimiä vaatteita. Vihollisen pommikoneiden ylilentöjä ja lähiseutujen pommituksia oli jatkuvasti. Vartiopalvelu ja muut tehtävät jatkuivat samoina.

Suojeluskuntapiiri komensi 11. helmikuuta suojeluskunnan päällikkö **J. Ihalaisen** Pieksämäelle ja Jokioisiin värväämään uusia miehiä suojeluskuntaan. Täydennyksiä oli ajateltava, koska tulevaisuus oli vähintäänkin epävarma.

Suojeluskuntapiiristä tuli 18.2. määräys lähettää Konevitsan saarelle yksi joukkue (1 upseeri ja 36 miestä). Viikkoa myöhemmin suojeluskuntaan saapuneet 42 uutta alokasta lähetettiin Kaukolan kansakoululle kursseille. Lähiseutujen ilmapommitukset jatkuivat. Saatiin hieman asetäydennystä. Kuun lopulla oli sankoja pyryjä. Maaliskuun alussa lähetettiin jälleen 49 miestä alokaskurssille Kaukolaan.

Maaliskuun 9. päivänä olivat Käkisalmissa kutsunnat iäkkäille II luokan nostomiehille nuorille III luokan nostomiehille.

Päiviä myöhemmin kuului Viipurin suunnalta ankaraa tykistön ääntä.

13.3.1940 saatiin Käkisalmen suojeluskuntapiiristä puhelinsanoma rauhan solmimisesta. Vihollisuudet oli lopetettava klo 11. Oli uskomaton tunne, kun sodan äänet loppuivat. Ei kuitenkaan iloittu, koska ei vielä tiedetty rauhan ehtoja, mutta aavisteltiin pahaa. Kun ne saatiin tietää, pettymys ja masennus oli suurta. Hiljaisuus vallitsi.

Pitkä marssi Pieksämäelle

Lähtö uuden rajan taakse oli määrätty seuraavaksi päiväksi. Alkoi tavaroiden pakkaus ja marssin suunnittelu. Suurimmalla osalla olivat sukset, joillakin polkupyörät. Polkupyöristä tuskin oli paljoakaan hyötyä tuon aikaisilla lumisilla maanteillä. Hevoset vetivät kuormaston. Jaettiin kolmen päivän kuiva muona. Kaukolasta lähdettiin 14.3. seuraavaa reittiä noudatellen:

Hiitola
Ilmee
Simpele
Parikkala
Punkasalmi
Silvola (Kerimäki)
Kallistahti (Savonlinna)
Rantasalmi
Joroinen
Maavesi (Pieksämäen mlk)
Pieksämäen kauppala
Haapakoski (Pieksämäen mlk)

Haapakoskelle saavuttiin iltamyöhällä 30.3.1940. Raskas marssi oli kestänyt yöpymisineen 16 vuorokautta ja matkaa oli tullut käytännössä kolmisensataa kilometriä. Noilla kantamuksilla, noilla varusteilla, noilla eväillä ja noissa keleissä siinä olisi urakkaa nykyajan extremistijupillekin.

Majoituspaikkoina Haapakoskella olivat koulu ja työväentalo. Esikunta sijoittui tehtaalle.

Huhtikuun alkupäivinä kunnostettiin majoitustiloja ja aloitettiin alokas- ja sotamieskurssit. Komppanian vahvuus oli edelleen yli 200. Tieto Raudun suojeluskunnan hajottamisesta otettiin vastaan murhemielin 18. huhtikuuta. Aluksi vapautettiin liian nuoret varsinaiseen sotapalvelukseen kelpaamattomat ja kelpoisuusluokkaan B kuuluvat sekä vanhat reserviläiset. Varusmiesikäiset ja A II luokan miehet siirrettiin Pieksämäellä oleviin armeijan joukko-osastoihin. Huhtikuun lopussa komppaniassa oli jäljellä vain hevoset ja varastot. Toukokuun alkupäivinä luovutettiin nekin. Esikuntaan jäivät vain J.Ihalainen ja **K.**

Asomaa, jotka komennettiin 14.5. suojeluskuntapiiriin järjestämään ja luovuttamaan jäljelle jäänyttä omaisuutta.

Raudun suojeluskunnan toiminta oli tällä kertaa päättynyt. Sisimmässä kuitenkin tunnettiin, että tulisi vielä aika, jolloin Raudun suojeluskunta alkaisi toimia jälleen.

Raudun suojeluskunnan päätöskatselmus Pieksämäen Haapakoskella huhtikuussa 1940. Vasemmassa reunassa näkyvät harmaapukuiset lotat.

Jatkosodan aikana toiminta oli vähäistä

Jatkosodan aikana Raudun suojeluskunta aloitti uudelleen toimintansa takaisin vallatulla kotiseudulla. Tämä jäi kuitenkin lyhyeksi, sillä jo kesäkuussa 1944 oli jälleen edessä lähtö kotiseudulta. Toiminnan sisältökin oli Jatkosodan aikana painottunut valistustyöhön ja paluumuuttajien mielialojen ylläpitämiseen.

Raudun suojeluskunnan tarina päättyi lopullisesti samaan aikaan kun koko suojeluskuntajärjestö lopetettiin syksyllä 1944.

Edellä oleva talvisotaa koskeva kirjoitus perustuu pääosin Raudun suojeluskunnan sotapäiväkirjaan Talvisodan ajalta. Sen ovat sodan jälkeen puhtaaksi kirjoitettuun muotoon laatineet ja 10.6.1940 allekirjoittaneet suojeluskunnan paikallispäällikkö Jalmari Ihalainen ja esikunnan jäsen Kaarlo Asomaa.